

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A szabadságvesztésre átváltoztatott pénzbüntetés végrehajthatóságának elévüléséről
a 13/2017. (IV. 19.) AB határozat tükrében**

Szerző:

dr. Balogh Adrienn

Miskolc, 2018. február 25.

I. Alapvetés:

A „pénzbüntetés végrehajthatósága megszűnésének megállapítása” egyértelmű törvényi rendelkezésére a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (továbbiakban Bv. tv.) 65/A. és 293/A. §-ai bevezetésével került sor 2018. január 1-től.

A 13/2017. (IV. 19.) AB határozat (továbbiakban AB határozat) a jogalkotó feladatává tette, miszerint 2017. december 31-ig pótolja jogalkotási kötelezettségét a szabadságvesztésre átváltoztatott pénzbüntetés végrehajthatóságának megszűnése körében. Az Országgyűlés ugyanis mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő az Alkotmánybíróság megállapítása szerint, amikor a Bv. tv. 292-293. §-aiban nem szabályozta az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésének megfelelően az elévülését. Ezen mulasztás azonban nem volt újkeletű, figyelemmel arra, hogy a 2014. december 31-ig hatályos a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű (továbbiakban Bv. tvr.) rendelet sem szabályozta egyértelműen ezt a kérdést. Jelen írásomban az AB határozatban felvetett alapprobléma bemutatásán, majd annak indokolásán keresztül keresztül mutatom be a korábbi és jelenlegi szabályozást és azok alkalmazásának alakulását.

II. Alapprobléma:

A Budapest Környéki Törvényszék bírása két, egymással tartalmában hasonló ügyben fordult az Alkotmánybírósághoz.¹ Az elsőfokú bíróság mindkét ügyben pénzbüntetéssel sújtotta az elítélteket. Mivel az elítéltek nem fizették meg a kiszabott pénzbüntetést, így azokat szabadságvesztésre változtatta át - az akkor még az alapügyben büntetést kiszabó - bíróság. Az átváltoztatásra a 2013. július 2-től hatályos jogszabálmódosítást követően a büntetés-végrehajtási csoport lett jogosult, a Bv. tvr. 11/C. § rendelkezései alapján.²

---

¹Budapest Környéki Törvényszék 5.Bv.1843/2016. és 5.Bv.2010/2016.

²A 2012. évi CCXXIII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról 51. §-a alapján

Az átváltoztatott szabadságvesztés letöltésének megkezdésére nem került sor. Az egyik ügyben a szabadságvesztés átváltoztatására 2010. október 7-én került sor, azonban az elítélt 2009. szeptember 15-én előzetes letartóztatásba került és már ügyben kiszabott szabadságvesztését töltötte 2016. október 7-ig. A másik ügy esetében az átváltoztatás 2011. április 8-án történt meg, de az elítélt 2010. március 20-tól folyamatosan büntetés-végrehajtási intézetben tartózkodott, 2018. március 31-én esedékes várható szabadulással.

Fontos leszögezni, hogy a Bv. tvr. 24. - 24./A. § rendelkezései³ és a Bv. tv. 14. § (5) bekezdése⁴ alapján az átváltoztatott pénzbüntetések végrehajtását megelőzi a más ügyekben kiszabott szabadságvesztés büntetések végrehajtása. Az elítéltek álláspontja szerint a végrehajtás érdekében tett utolsó cselekmény - az egyik esetben a végrehajtást elrendelő bírói rendelvény 2010. október 7-én, míg a másik esetben 2011. április 20-án történő aláírása - óta több mint öt év eltelt, így a büntetések elévültek.

Az indítványozó beadványában kifejtette, miszerint az alapprobléma feltárásához a Bv. tv. 28.§ (2) bekezdését⁵, 29. § (1) és (4) bekezdését⁶, a 14. § (5) és (7) bekezdését⁷ és a 292 - 293. §-okat⁸ kell

---

³ A 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló (továbbiakban Bv. tv.) 24. § kimondja, hogy a szabadságvesztést a bíróság által meghatározott fokozatban - fegyházban, börtönben vagy fogházban - és a büntetés-végrehajtási szervezet által kijelölt, lehetőleg az elítélt lakóhelyéhez legközelebb eső büntetés-végrehajtási intézetben hajtják végre. A fegyház a börtönnél, a börtön a fogháznál szigorúbb végrehajtási mód.

A 24/A. § (1) bekezdés értelmében, ha az elítélten több határozott tartamú, összbüntetésbe nem foglalható szabadságvesztést kell végrehajtani, előbb mindig a legszigorúbb fokozatút, az azonos végrehajtási fokozatban lévő szabadságvesztések közül pedig azt kell végrehajtani, amelyikből az elítélt nem bocsátható feltételes szabadságra.

A (2) alapján a szabadságvesztés folyamatban lévő végrehajtását az (1) bekezdés szerinti végrehajtási sorrend érvényesítése érdekében meg kell szakítani.

⁴ A Bv. tv. 14. § (5) bekezdése kimondja, hogy a szabadságvesztés és a kényszerintézkedés foganatosítása az elzárás, a közérdekű munka, a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés, a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés és a javítóintézeti nevelés végrehajtását megszakítja. A javítóintézeti nevelés foganatosítása az elzárás és a közérdekű munka végrehajtását megszakítja. Az elzárás foganatosítása a közérdekű munka végrehajtását megszakítja. Az elzárás, a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés és a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtása az értesítőlapoknak a végrehajtásért felelős szervhez érkezésének sorrendjében történik.

⁵ A Bv. tv. 28. § (2) bekezdés alapján az elzárás, a közérdekű munka, a pénzbüntetés, a kitiltás és a sportrendezvények látogatásától való eltiltás végrehajthatósága öt év elteltével évül el.

⁶ A Bv. tv. 29. § (1) bekezdés alapján a büntetés és az intézkedés elévülésének határideje a büntetést kiszabó, vagy az intézkedést elrendelő határozat jogerőre emelkedésének napjával, ha a szabadságvesztés. A (4) bekezdés kimondja, hogy az elévülést félbeszakítja az elítélt ellen a büntetés vagy az intézkedés végrehajtása végett tett intézkedés. Az elévülést minden olyan hatósági intézkedés félbeszakítja, amelyet a büntetés végrehajtásának előbbre vitele érdekében foganatosítottak. A félbeszakítás napjával az elévülés ismét elkezdődik.

⁷ A Bv. tv. 14. § (5) bekezdés alapján a szabadságvesztés és a kényszerintézkedés foganatosítása az elzárás, a közérdekű munka, a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés, a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés és a javítóintézeti nevelés végrehajtását megszakítja. A javítóintézeti nevelés foganatosítása az elzárás és a közérdekű munka végrehajtását megszakítja. Az elzárás foganatosítása a közérdekű munka végrehajtását megszakítja. Az elzárás, a közérdekű munka, a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés és a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtása az értesítőlapoknak a végrehajtásért felelős szervhez érkezésének sorrendjében történik. A (7) bekezdés értelmében a büntetés, az intézkedés és a szabálysértési elzárás végrehajtásának megszakítását kiváltó körülmény megszűnéséig az elévülés nyugszik.

⁸ A Bv. tv. 292. § (1) A pénzbüntetést a törvényszék gazdasági hivatala hajtja végre.

(2) Az elítéltnak a pénzbüntetést legkésőbb a gazdasági hivatal felhívásának kézbesítésétől számított tizenöt napon belül, ha a bíróság halasztást vagy részletfizetést engedélyezett, a bíróság által megállapított időpontig vagy meghatározott részletben kell megfizetnie.

ismerni. Nem elhanyagolható ugyanakkor a jogerős határozattal kiszabott közérdekű munka vagy pénzbüntetés végrehajthatóságának elévüléséről szóló 2/2013. Büntető jogegységi határozat és a 16/2014. (V.22.) AB határozat sem.

A 2/2013. jogegységi határozat III. pontja egyértelműen rögzíti, miszerint az elévülést minden olyan hatósági intézkedés félbeszakítja, amelyet a büntetés végrehajtásának előbbre vitele érdekében foganatosítottak. Ilyen intézkedés különösen a végrehajtás érdekében az ismeretlen helyen tartózkodó elítélt felkutatása céljából a lakcímfelügyelés, a körözés elrendelése, az elfogatóparancs kibocsátása. A jogegységi határozat rögzíti továbbá, hogy a pénzbüntetésnek - vagy meg nem fizetett részének - szabadságvesztésre történő átváltoztatása a végrehajthatóság elévülését félbeszakítja. A félbeszakítás napjával az elévülés ismét elkezdődik.

Az indítványozó álláspontja szerint a pénzbüntetés végrehajthatósága nem évül el addig, míg az elítélt előzetes letartóztatásban van vagy szabadságvesztés büntetését tölti, tekintet nélkül arra, hogy a pénzbüntetés végrehajtását megelőzően mennyi ideig volt fogva. Ennek megfelelően az elévülés az első esetben az elítélt már bekövetkezett szabadulásakor, míg a második esetben a majdan bekövetkező szabadulásakor veszi kezdetét, addig nyugodott, illetve nyugszik.

Fontosnak tartotta rögzíteni, hogy a jogalkotó a pénzbüntetéshez hasonlóan szabályozza az elzárás és a közérdekű munka végrehajtását. A Bv. tv. 289. § d) pontja alapján a közérdekű munka vagy annak hátralévő része nem hajtható végre, ha az ítélet jogerőre emelkedése után az elítélt öt évet vagy azt

---

(3) Ha az elítélt a pénzbüntetést nem fizette meg a (2) bekezdésben meghatározottak szerint, a gazdasági hivatal
a) fiatalkorú elítélt esetén a pénzbüntetés behajtása iránt intézkedik, ennek eredménytelensége esetén a büntetés-
végrehajtási bírót megkeresi a pénzbüntetés közérdekű munkára vagy szabadságvesztésre átváltoztatása iránt,
b) felnőtt korú elítélt esetén a büntetés-végrehajtási bírót megkeresi a pénzbüntetés szabadságvesztésre átváltoztatása
iránt.

(4) A meg nem fizetett pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést úgy kell megállapítani, hogy egynapi tétel helyébe
egynapi szabadságvesztés lép.

(5) A pénzbüntetés helyébe lépő közérdekű munka végrehajtására a VIII. Fejezet rendelkezéseit kell alkalmazni azzal,
hogy a napi munkaidő legalább két óra, legfeljebb nyolc óra.

(6) A közérdekű munka vagy annak hátralévő része helyébe lépő szabadságvesztést úgy kell megállapítani, hogy két óra
közérdekű munkának egynapi szabadságvesztés felel meg. Az átváltoztatás után fennmaradó közérdekű munkának
egynapi szabadságvesztés felel meg.

293. § (1) A pénzbüntetés akkor is megfizethető, ha azt a bíróság már átváltoztatta szabadságvesztésre vagy közérdekű
munkára.

(2) Ha a pénzbüntetést a helyébe lépő szabadságvesztés vagy közérdekű munka végrehajtásának megkezdése előtt
megfizetik, a szabadságvesztés vagy a közérdekű munka nem hajtható végre. Ha a pénzbüntetést a szabadságvesztés
vagy a közérdekű munka végrehajtása alatt fizetik meg, a befizetés azonosítását követően az elítéltet nyomban
szabadon kell bocsátani, vagy a közérdekű munka végzése alól fel kell menteni.

(3) a) a pénzbüntetést a szabadságvesztésre vagy a közérdekű munkára való átváltoztatás után részben fizetik meg, a
szabadságvesztésnek vagy a közérdekű munkának az a része hajtható végre, amely a meg nem fizetett pénzbüntetésnek
felel meg.

meghaladó időt töltött szabadságvesztésben vagy előzetes letartóztatásban, de a Bv. tv. 278. § c) pontja az elzárás tekintetében is hasonlóan rendelkezik. A pénzbüntetés végrehajtására vonatkozóan azonban a büntetés-végrehajtási törvény korábban nem tartalmazott ilyen szabályozást, pedig maga a miniszteri indoklás is kifejtette, hogy ezen jogszabályhely megalkotásánál célszerűségi és méltányossági szempontokat vettek figyelembe. Az idő múlását - mint méltányossági tényezőt - a jogalkotó nem vette figyelembe a pénzbüntetés szabályozásánál, ezzel gyakorlatilag korlátlan ideig nyugodhatott az átváltoztatott pénzbüntetés végrehajtása. Ellenben ha azt nem változtatták át, úgy az általános szabályok voltak az irányadók, tehát 5 év elteltével évülhettek el. Az átváltoztatást követően csak akkor következhetett be az elévülés, ha a végrehajtás érdekében tett intézkedések - például az ismeretlen helyen tartózkodó elítélt felkutatása - eredménytelennek bizonyult. Az Alaptörvénnyel összeegyeztethetetlennek tartotta, hogy a jogalkotó méltányossági és célszerűségi szempontokat vett figyelembe egy jogintézmény szabályozásánál, míg egy másik hasonlóan nem.

A két jogintézmény hasonlóságát azzal is alátámasztotta, miszerint a Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban Btk.) 33. § (4) bekezdés⁹ és a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban Be.) 354. § (4) bekezdés b) pontja¹⁰ alapján a közérdekű munka, az elzárás és a pénzbüntetés azonos súlyú büntetési nemek. A Bv. tv. 14. §-a egyértelműen rögzíti, hogy a kiszabott büntetés végrehajtásra vár, míg a végrehajtás sorrendjében azt megelőző büntetést végre nem hajtják. A pénzbüntetés az átváltoztatással nem minősül szabadságvesztésnek, az megőrzi eredeti jellegét, figyelemmel arra, hogy az bármikor kifizethető, még a végrehajtás alatt is arányosan. Az sem elhanyagolható, hogy a jogalkotó az elévülésére vonatkozó szabályokat nem a szabadságvesztés végrehajtására vonatkozó logika szerint szabályozta.

Az indítványozó álláspontja szerint a jogszabály alkalmazását és értelmezését megnehezíti a hatályban lévő - az 1978. évi IV. törvényre épülő - 5/2008. Büntető jogegységi határozat is, mely értelmében a jogerősen kiszabott pénzbüntetés a pénzbüntetésre vonatkozó szabályok szerint évül el

---

⁹A 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (továbbiakban Btk.) 33. § (4) bekezdés alapján ha a bűncselekmény büntetési tételének felső határa háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb, szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.

¹⁰Az 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban Be.) 354. § (4) bekezdés b) pontja értelmében a súlyosítási tilalom folytán a másodfokú bíróság a vádlott terhére bejelentett fellebbezés hiányában nem szabhat ki elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, a sportrendezvények látogatásától való eltiltás, kiutasítás helyett szabadságvesztést annak felfüggesztése mellett sem.

akkor is, ha azt utólag átváltoztatták. Ez azonban nincsen összhangban a Bv. tv. 14. § (5) bekezdés rendelkezéseivel.

Az alaptörvény-ellenességet az indítványozó elsősorban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére¹¹, másodsorban pedig az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésére¹² alapozta. Álláspontja szerint a jogalkotó indokolatlanul és következetlenül tett különbséget a pénzbüntetés és az azonos súlyú egyéb büntetési nemek elévülése között, megsértve ezzel a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményét. Indokolt - a más büntetési nemeknél is alkalmazott - jogi korlátok bevezetése, ugyanis egy államnak a pénzbüntetés megfizetésére vonatkozó jogos igénye nem állhat fenn korlátlan ideig. Szükséges lenne a Bv. tv. 278. § c) pontjához és a Bv. tv. 289. § d) pontjához hasonlóan a pénzbüntetés végrehajthatósága elévülésének szabályozása, valamint a Bv. tv. 14. § (5) bekezdésében található felsorolásból való kivétele.

Kifejtette továbbá, hogy az akkor hatályos szabályozás nem felel meg a törvény előtti egyenlőség követelményének sem. Azon elítéltek tekintetében, akiket a bíróság pénzbüntetéssel sújtott, az elévülési idő öt év. Azon elítéltek esetében azonban, akiket esetlegesen más büntetéssel is sújtott a bíróság - például szabadságvesztéssel - úgy ezen időtartammal meghosszabbodik az elévülés ideje, sőt gyakorlatilag nincs felső időbeli korlátja a végrehajthatóságnak. „Ilyen módon a jogalkotó a lényegében azonos súlyú büntetéssel sújtott elkövetők egyéni szempontjait nem azonos körültekintéssel és méltányossággal veszi figyelembe, így nem kezeli őket egyenlő méltóságú személyként.”¹³

Megjegyzendő, hogy az Alkotmánybíróság által kiadott indítvány tekintetében az igazságügyi miniszter nem tartotta megalapozottnak az alaptörvény-ellenesség megállapítását. Véleménye szerint a szabályozás megfelelt a jogbiztonság követelményének, hiszen az világos és egyértelmű. Nyilatkozatában a szabályozás vagyoni jellegének hangsúlyosságára is utalt.

---

¹¹Magyarország Alaptörvénye (továbbiakban Alaptörvény) B) cikk (1) bekezdés kimondja, hogy a Magyarország független, demokratikus jogállam.

¹²Alaptörvény X. cikk (1) bekezdés kimondja, hogy a törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

¹³A 13/2017. (VI. 19.) AB határozat a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 292-293. §-aival kapcsolatos alkotmányos követelmény megállapításáról (továbbiakban AB határozat) 24. pontjának utolsó mondata. Mindezekre tekintettel az indítványozó utóbb visszavonta a Bv. tv. 292-293. §-ai alapján fennálló mulasztással megvalósított alaptörvény-ellenesség kimondására vonatkozó indítványát.

III. Az Alkotmánybíróság indokolása:

Az Alkotmánybíróság megvizsgálta az indítvány törvényi előfeltételeknek való megfelelését,¹⁴ majd lefolytatta az alkotmányossági vizsgálatot, de nem találta azt alaposnak. A hivatkozott jogszabályhelyek áttekintését követően arra is hangsúlyt fektetett, hogy esetlegesen milyen egyéb szabályok vonatkozhatnak még a pénzbüntetés végrehajtására és végrehajthatóságára.

A Bv. tv. 14. § (5) bekezdése alapján a szabadságvesztés és a kényszerintézkedés foganatosítása - többek között az elzárás, a közérdekű munka, az annak helyébe lépő szabadságvesztés mellett - a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtását megszakítja. A végrehajtás rendére vonatkozó szabályozási koncepció alapján a személyes szabadságtól való megfosztás akadályát képezi az átváltoztatott szabadságvesztés foganatosításának. A Bv. tv. 14. § (7) bekezdés alapján pedig ezen körülmény megszűnéséig nyugszik az elévülés. Ez azt jelenti, hogy a jogerősen kiszabott szabadságvesztés vagy a kényszerintézkedés letöltéséig nem telik az elévülési idő. A Bv. tv. 27. § alapján a büntetés végrehajtását pedig az elévülés kizárja.

A Bv. tv. 28. § (2) bekezdése alapján a pénzbüntetés öt év alatt évül el, mely elévülési idő a Bv. tv. 29. § (1) bekezdés értelmében a büntetést kiszabó határozat jogerőre emelkedésének napján kezdődik el. Ugyanezen jogszabályhely (4) bekezdése alapján azonban az elévülést félbeszakítja a az elítélt ellen a büntetés végrehajtása érdekében tett intézkedés. Ennek minősül minden olyan hatósági intézkedés, melyet a büntetés végrehajtásnak előbbre vitele érdekében foganatosítottak. A félbeszakítás napjával ismételten elkezdődik az elévülés. „Az (5) bekezdés alapján az elévülés határidejébe nem számít be - egyebek mellett - a 14. § szerinti végrehajtási sorrendre tekintettel történő megszakítás tartama. A Bv. tv. 30. § (1) bekezdése értelmében a kegyelmi jogkör gyakorlója az elítélt büntetését kegyelemből elengedheti vagy mérsékelheti. A kegyelmi rendelkezésként elengedett büntetés, illetve mérséklés esetén a büntetés az elengedett rész tekintetében nem

---

¹⁴A 2011. évi CLI. törvény az Alkotmánybíróságról 25. § (1) bekezdése kimondja, hogy ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, - a bírósági eljárás felfüggesztése mellett - az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását. A (2) bekezdés alapján az elnök gondoskodik az ügynek az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja szerinti határidő betartását szolgáló időben történő napirendre vételéről.

hajtható végre. Életfogytig tartó szabadságvesztés esetére pedig a jogalkotó a Bv. tv. 31. §-ában kizárta a határozott ideig tartó szabadságvesztés, az elzárás és a közérdekű munka végrehajtását.”¹⁵ A Bv. tv. 292-293. §-ai szabályozzák a pénzbüntetés - és a közérdekű munka - helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtására vonatkozó szabályokat, ugyanakkor kifejezetten a végrehajthatóságáról és annak megszűnéséről nem tartalmaz rendelkezést.

A vonatkozó törvényi szabályozás megvizsgálását követően az Alkotmánybíróság általánosságban kifejtette, hogy a „büntetések végrehajtását kizáró szabályok az állami büntetőhatalom gyakorlását szorítják korlátok közé”.¹⁶ A jogkövetkezmények tekintetében az állam, illetve annak büntetőjogi eszköze nem tarthatja alaptalanul ilyen hosszú ideig bizonytalanságban az elkövetőt. Bizonyos körülmények - mint az elítélt halála - értelemszerűen kizárja a büntetés végrehajtását. Ugyanakkor az elévülés szabályrendszere ennél jóval összetettebb, pedig ugyanúgy a végrehajtás kizárását eredményezi. „A büntetés végrehajthatósága elévülésének az időtartamát a büntetés-végrehajtási jogviszonyban álló szervek és személyek képesek magatartásukkal, cselekményeikkel befolyásolni. Az elévülési idő letelte ténykérdés, azt azonban jogi tények határozzák meg.”¹⁷ Az Alkotmánybíróság megjegyzése értelmében ez nem azt jelenti, hogy bizonyos idő elteltével a büntetőhatalom gyakorlása kizárt. A Btk. XIII. és XIV. fejezetében szabályozott bűncselekmények tekintetében a kiszabott büntetés végrehajthatósága nem évülhet el.¹⁸ Ebből az következik, hogy az állam csak nagyon kivételes esetben engedi meg a jogbizonytalanság fenntartását. „A függő jogi helyzetek felszámolásával a büntetések végrehajtására vonatkozó elévülési szabályok a jogbiztonságot szolgálják. Ha az elévülés bekövetkezett, a büntetés végrehajthatóságának kizárása alanyi jogként illeti meg az elkövetőt.”¹⁹

A Bv. tv. 27. (1) bekezdés d) pontja alapján azonban a jogalkotónak lehetősége nyílt, miszerint jogszabályban rögzítsen néhány méltányossági szempontot a büntetés végrehajtásának kizárására vonatkozóan. Ilyen szabályozás például a közérdekű munkabüntetés esetén a Bv. tv. 289. §-ban, vagy elzárás esetében a 279. §-ban rögzítettek. Ugyanakkor a pénzbüntetés esetén a végrehajtására

---

¹⁵AB határozat 42. pontja

¹⁶AB határozat 44. pontja

¹⁷AB határozat 46. pontja

¹⁸Btk. XIII. Fejezete az emberiség elleni bűncselekményekről, míg a Btk. XIV. Fejezete a háborús bűncselekményekről szól.

¹⁹AB határozat 48. pontja

vonatkozó szabályozás nem teszi lehetővé a végrehajthatóság megszűnését azért, mert az elítélt meghatározott időtartamú szabadságvesztés büntetését tölti vagy előzetes letartóztatásban van. Ebből következik, hogy a végrehajtás lehetősége korlátlan ideig fennállhat, ha a végrehajtásnak mindezek akadályát képezik a Bv. tv. 14. § (5) bekezdése alapján.

Az Alkotmánybíróság lefolytatta a hivatkozott jogszabályi rendelkezéseknek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével és a XV. cikk (1) bekezdésével való összhangjának vizsgálatát is.

Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése rögzíti, hogy a törvény előtt mindenki egyenlő. Ezen egyenlőségi klauzula fontosságát már többször hangsúlyozta az Alkotmánybíróság. Indokolásában hivatkozott a 42/2012. (XII. 20.) AB határozat 22-27. pontjában kifejtettekre is. Eszerint ezen jogszabályhely továbbra is fenntartja „az egyenlőség általános, a jogrendszer egészére, nem csak az alapjogokra kiterjedő követelményét és a hátrányos megkülönböztetés tilalmát”.²⁰ A hátrányos megkülönböztetés tilalma azon esetekre vonatkozik, melyekben alkotmányos indok nélkül tesz különbséget az azonos szabályozási körbe vont alanyok között. A jogegyenlőségi klauzula olyan alkotmányos parancs, mely szerint valamennyi személyt egyenlő méltóságú személyként kell kezelni és egyéni szempontjaikat egyenlő mércével és méltányossággal mérjék és kezeljék. A különbségtétel csak akkor sérti ezt a szabályt, ha az önkényes, tehát nincs ésszerű és kellő alkotmányos súlya.

Az indítványozó álláspontja szerint a Bv. tv. 14. § (5) bekezdésének rendelkezése alapján azon elítéltek, akiket a bíróság pénzbüntetésre ítélt, hátrányosabb helyzetbe kerültek, mint akiket mondjuk közérdekű munkabüntetésre, figyelemmel arra, hogy az utóbbi esetben esélyük volt a büntetés végrehajtásának méltányossági alapon történő kizárására. Ennek értelmében az Alkotmánybíróság első körben megvizsgálta - figyelemmel az egyenlőségi klauzula szabályára - hogy ezen elítéltek köre valóban homogén csoportnak minősül-e. A hivatkozott rendelkezés, továbbá annak (7) bekezdése oly módon rögzíti ezt a szabályt, hogy az elzárás, a közérdekű munka, a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés, a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés és a javítóintézeti nevelés végrehajtására egyaránt alkalmazandók. Végrehajtásukat a szabadságvesztés és a kényszerintézkedés egységesen megszakítja, megszűnésükig nyugszik az elévülés. Egyértelmű

---

²⁰AB határozat 55. pontja

tehát, hogy a jogalkotó az elzárás, a közérdekű munka és a pénzbüntetés végrehajtása tekintetében az elévülési idő számítását egységesen határozta meg. Ebből következik tehát, hogy azok az elkövetők, akiket a bíróság ezen szankciók valamelyikével sújtott „a végrehajtás rendjére irányadó szabályozási koncepció szempontjából homogén csoportot”²¹ alkotnak.

Az Alkotmánybíróság a homogén csoport tagjait második körben abból a szempontból vizsgálta meg, miszerint a jogalkotó akkor is egységesen kezeli-e őket a végrehajthatóság szempontjából, ha a végrehajtás akadályá szabadságvesztés töltése vagy valamilyen kényszerintézkedés alkalmazása. Az indítványozó által hivatkozott Bv. tv. 28-29. §-ai az Alkotmánybíróság megállapítása szerint egységesen kezelik a három szankciótípus végrehajtását, végrehajtásuk öt év elteltével évül el. Kiemelte azonban a Bv. tv. 31. §-ban rögzítettek, mely kimondta, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a határozott ideig tartó szabadságvesztés, az elzárás és a közérdekű munka nem hajtható végre. Ezen jogszabályhely alapján az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása mellett a pénzbüntetés korlátlan ideig végrehajtható. A Bv. tv. 278. § c) pontja az elzárás, míg a 289. § d) pontja a közérdekű munka végrehajtására fogalmaz meg további kizáró szabályokat. Ezzel a jogalkotó esetükben kizárta, hogy „az elévülési idő szabadságvesztés vagy előzetes letartóztatás végrehajtása miatt megszakadva korlátlan ideig nyugodjék és a büntetés bármeddig végrehajtható legyen”.²² Ugyanakkor ilyen vagy ehhez hasonló rendelkezés nem volt megtalálható a jogszabályban a pénzbüntetés tekintetében. Mindebből az következik, hogy végrehajtása korlátlan ideig nyugodhat, de legfeljebb az elévülést megszakító szabadságvesztés és kényszerintézkedés megszűnéséig. A jogalkotó nem rendelkezett az időmúláshoz kapcsolódóan a végrehajthatóság megszűnéséről, ugyanis ha az akadály elhárul, úgy a pénzbüntetés ismét végrehajthatóvá válik. Ez életfogytig tartó szabadságvesztés esetén legkevesebb 25, de akár 40 évet is jelenthet. Tehát a pénzbüntetés végrehajtására vonatkozó szabályok egyértelműen hátrányosabbak az elítéltre nézve, mint az elzárás vagy közérdekű munka esetén.

A vizsgálat eredményeképpen az Alkotmánybíróság egyértelműen megállapította, hogy az elévülés számításának a szabályozásában olyan különbség mutatkozik „az egységes szabályozási környezetbe vont csoport tagjai között, amelynek eredményeként a pénzbüntetéssel sújtott elkövetők hátrányos

---

²¹AB határozat 61. pontja

²²AB határozat 64. pontja

helyzetbe kerülnek a velük egy szabályozási környezetbe tartozó, elzárással vagy közérdekű munkával sújtott elkövetőkhöz képest”.²³

A következő körben azt is megvizsgálta az Alkotmánybíróság, hogy az egyenlőségi klauzulának megfelelően lehet-e ennek a különbségtételnek ésszerű és kellő súlyú indoka. Abban az esetben tehát, ha a megkülönböztetésnek ésszerű indoka van, úgy az nem ellentétes a hátrányos megkülönböztetés alaptörvényi tilalmával. Ehhez megvizsgálta, hogy a Btk. szankciórendszerében milyen viszonyban áll egymással az elzárás, a közérdekű munkabüntetés és a pénzbüntetés, mint büntetési nem. A Btk. 33. § (1) bekezdése sorolja fel a magyar jogrendszerben alkalmazandó büntetési nemeket, úgy mint a szabadságvesztés, az elzárás, a közérdekű munka, a pénzbüntetés, a foglalkozástól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás, a kitiltás, a sportrendezvények látogatásától való eltiltás és a kiutasítás. A jogalkalmazói indokolás értelmében ezen felsorolás egyben a büntetések erősségére vonatkozó sorrendet is felállít. Ebből következik, hogy az elzárás és a közérdekű munkabüntetés egy erősebb büntetés, mint a pénzbüntetés. Ebből viszont az következik, hogy a jogalkotónak nem volt ésszerű indoka és jogalapja ahhoz, hogy a pénzbüntetéssel sújtott elítélteket a végrehajthatóság megszűnése és az elévülés szempontjából hátrányosabb helyzetbe hozza. A szankciórendszer szabályaiból következően az lenne az ésszerű, ha legalább azonos, de inkább enyhébb szabályokat alkalmaz a jogalkotó a pénzbüntetés tekintetében.

Ezen a ponton vizsgálta meg az Alkotmánybíróság azt a kérdést is, hogy a jogalkotó az elzárás és a közérdekű munkabüntetés esetén a Bv. tv. 278. § c) pontjában és a 289. § d) pontjában rögzítetteket méltányossági és célszerűségi szempont alapján határozta meg. Mivel azonban a pénzbüntetés a fenti büntetési nemeknél nem súlyosabb szankció, így nem találta indokoltnak a terheesebb szabályozást. „A Btk. szankciórendszerét érintően levont következtetés alapján tehát a célszerűséget és a méltányosságot az Alkotmánybíróság nem minősítette olyan indoknak, amely a hátrányos különbségtétel ésszerű alapjául szolgálhat.”²⁴ Fontosnak tartotta leszögezni a bíróság azt is, hogy a büntetések végrehajtását kizáró szabályoknak igen jelentős szerepe van egy jogállamban. A büntetőhatalom gyakorlását korlátok közé kell szorítani, hiszen a társadalmat és az elkövetőt nem lehet korlátlan ideig bizonytalanságban tartani az elkövetett cselekmény jogkövetkezménye

---

²³AB határozat 67. pontja

²⁴AB határozat 70. pontja

tekintetében. Az idő múlásával a kiszabott büntetés egyszerűen már nem tudja betölteni azt a szerepet, mely érdekében azt kiszabták, létjogosultsága egyszerűen elenyészik.

IV. Az Alkotmánybíróság végkövetkeztetése:

Az Alkotmánybíróság a végkövetkeztetésben arra jutott, hogy a jogalkotó önkényesen járt el, amikor a „Bv. tv. 14. § (5) bekezdésében megfogalmazott végrehajtási akadállyal tartalmilag összefüggő okot az elzárás és a közérdekű munka szabályozásában végrehajthatóságot megszüntető oknak minősítette, ezzel szemben a pénzbüntetést érintően hasonló szabályt nem alkotott”.²⁵ Azon elítélteket tehát akiket a bíróság pénzbüntetésre ítélt, úgy a jogalkotó az elzárással és a közérdekű munkával sújtott elkövetőkhöz képest észszerű indok nélkül hozta hátrányos helyzetbe, ez pedig sérti az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdéséből fakadó hátrányos megkülönböztetés tilalmát.

Az indítványozó által előterjesztett megsemmisítést azonban nem tartotta szükségesnek az Alkotmánybíróság, figyelemmel arra, hogy ez az alaptörvény-ellenesség pusztán jogalkotói hiányosságra vezethető vissza. A pénzbüntetéssel sújtott elítéltek tekintetében a hátrány ugyanis azzal alakul ki, hogy esetükben nem teszi alkalmazhatóvá a jogszabály a szabadságvesztésben vagy előzetes letartóztatásban töltött idővel bekövetkező elenyészést. Az alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére azáltal is van lehetőség, hogy a jogalkotó a hatályos szöveget kiegészíti, mellyel biztosíthatóvá válik a törvény előtti egyenlőség követelménye. Az Alkotmánybíróság, így a Bv. tv. 292-293. §-ában rögzítettek kiegészítésre - a Bv. tv. 14. § (5) bekezdésének megsemmisítése nélkül - hívta fel a jogalkotót 2017. december 31-ig. Ezen alaptörvény-ellenesség megállapítását, majd annak orvoslására való felhívását követően már nem vizsgálta az indítványozó által, az Alaptörvény B.) cikkének (1) bekezdése tekintetében hivatkozott érveket.

V. A hatályos szabályozás alakulása:

Az indítványozó által felvetett probléma nem kizárólag az új végrehajtási jogszabály hiányossága volt. A hatályos szabályozás által bevezetett világos rendelkezés már a Bv. tv. előtt hatályban lévő Bv. tvr. tekintetében is okozott problémát a 2013. július 1-ét követő módosítással. Átkerült a Bv. tvr.

---

²⁵AB határozat 72. pontja

rendelkezései közé, annak 18. § (2) bekezdésébe, miszerint a pénzbüntetés végrehajthatósága öt év elteltével évül el. A Bv. tvr. 67/B. § d) pontja alapján - mely rendelkezés szintén 2013. július 1-jén lépett hatályba - a közérdekű munka, illetve annak hátralévő része nem hajtható végre, ha az ítélet jogerőre emelkedése után az elítélt öt évet vagy azt meghaladó időt töltött szabadságvesztésben vagy előzetes letartóztatásban. Ezzel azonos szabályozás került bevezetésre - ugyanezen hatálybalépéssel - az elzárás tekintetében is. A Bv. tvr. 125/B. § (4) bekezdése rögzítette, hogy az elzárás vagy annak hátralévő része nem hajtható végre, ha az elítélt a határozat jogerőre emelkedését követően öt évet vagy azt meghaladó időt töltött szabadságvesztésben vagy előzetes letartóztatásban, illetve két évet javítóintézetben. Ilyen világos rendelkezés nem volt rögzítve a pénzbüntetés tekintetében a régi jogszabályban sem.

A Bv. tvr. 69/A. §-a szabályozta a közérdekű munka és a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtását, mely rendelkezései visszautaltak a jogszabály IV. fejezetében szabályozott szabadságvesztés végrehajtásának rendjére. Az átváltoztatott pénzbüntetés vitatott volt, hogy az vajon megtartja-e pénzbüntetés jellegét vagy az átváltoztatást követően már szabadságvesztésnek minősül. E tekintetben a hatályos szabályozás is megtévesztő volt. Annak 23. §-a rögzítette, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának elévülését félbeszakítja, ha az elítélten más szabadságvesztést hajtanak végre vagy más ügyben előzetesen fogva tartják; ezeknek a körülményeknek a megszűnéséig az elévülés nyugszik. Az átváltoztatott pénzbüntetés a végrehajtás során is - nyilván a már letöltött napok számára figyelemmel, de - mindvégig megfizethető volt, megtartva ezzel eredeti, pénzbüntetés jellegét. Ez a Bv. tv. 69. §-ban egyértelműen rögzítésre is került, ugyanis annak (1) bekezdés kimondta, hogy a pénzbüntetés akkor is megfizethető, ha azt a bíróság már átváltoztatta szabadságvesztésre vagy közérdekű munkára.²⁶

Ezt támasztotta alá a Bv. tvr. 23/C. § (1) bekezdésében rögzítettek is, miszerint ha az elítélttel szemben több határozott ideig tartó végrehajtandó szabadságvesztést kell végrehajtani, és a szabadságvesztések folyamatos végrehajtása során a bíróság az elítéltet bármely szabadságvesztésből

---

²⁶ A Bv. tvr. 69. § (2) bekezdése alapján, ha a pénzbüntetést a helyébe lépő szabadságvesztés vagy közérdekű munka végrehajtásának megkezdése előtt megfizetik, a szabadságvesztés vagy a közérdekű munka nem hajtható végre, ha pedig a szabadságvesztés vagy a közérdekű munka végrehajtása alatt fizetik meg, a befizetés azonosítását követően az elítéltet nyomban szabadon kell bocsátani, vagy a közérdekű munka végzése alól fel kell menteni. A (3) bekezdés rögzíti, hogy ha a pénzbüntetést a szabadságvesztésre vagy a közérdekű munkára való átváltoztatás után részben fizetik meg, a szabadságvesztésnek vagy a közérdekű munkának az a része hajtható végre, amely a meg nem fizetett pénzbüntetésnek felel meg.

feltételes szabadságra bocsátotta, a feltételes szabadság mindaddig nem kezdhető meg, amíg az elítélt más szabadságvesztést - ide nem értve a közérdekű munka vagy a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést - tölt. Ebben az esetben sem volt tehát alkalmazható azon jogszabályi méltányosság, amit a jogalkotó az elzárás vagy a közérdekű munkabüntetés tekintetében engedett.

Külön kiemelendő a szabályozás tekintetében a jogerős határozattal kiszabott közérdekű munka vagy pénzbüntetés végrehajthatóságának elévüléséről szóló 2/2013. évi Büntető jogegységi határozat, mely 2013. július 27-én lépett hatályba.²⁷ Nem csak annak kérdését tisztázta, hogy a jogerős határozattal kiszabott közérdekű munka vagy pénzbüntetés elévülési ideje hogyan alakul, hanem indokolásában segítette a Bv. tvr. 18/A. §-ban rögzített elévülést félbeszakító hatósági intézkedés körének tisztázásában. A jogegységi határozat III. pontja rögzíti, hogy a „elévülést minden olyan hatósági intézkedés félbeszakítja, amelyet a büntetés végrehajtásának előbbre vitele érdekében foganatosítottak. Ilyen intézkedés az elítélttel szemben [...] az ismeretlen helyen tartózkodó elítélt felkutatása céljából a lakcímfigyelés, a körözés elrendelése, az elfogatóparancs kibocsátása. A pénzbüntetésnek - vagy meg nem fizetett részének - szabadságvesztésre (fiatalkorú elítélttel szemben a pénzbüntetés behajthatatlansága esetén, amennyiben a közérdekű munkára átváltoztatást a törvény lehetővé teszi közérdekű munkára, ennek kizártsága esetén szabadságvesztésre) történő átváltoztatása a végrehajthatóság elévülését félbeszakítja. A félbeszakítás napjával az elévülés ismét elkezdődik.”²⁸

Mindezek tükrében kérdéses maradt, hogy amennyiben az elítélt részére kiszabott pénzbüntetést a bíróság átváltoztatta, de éppen jogerősen kiszabott szabadságvesztését töltötte, úgy az átváltoztatott pénzbüntetés elévülési ideje telik-e a végrehajtás alatt vagy sem. A fentebb rögzített 69/A. § (1) bekezdésének rendelkezése visszautalt a jogszabály IV. fejezetére, melyben található 23. § egyértelműen kimondta, hogy nem. Korábban sem volt tehát arra lehetőség - mint az elzárás vagy a közérdekű munka esetében -, hogy bizonyos tartalmú szabadságvesztés, kényszerintézkedés esetében elenyésszen az állam igénye a pénzbüntetés megfizetésére, vagy átváltoztatás esetén annak letöltésére.

---

²⁷ A 2/2013. évi Büntető jogegységi határozat rendelkező része kimondja, hogy amennyiben a jogerős határozattal kiszabott közérdekű munka vagy pénzbüntetés végrehajthatóságának elévülése 2010. évi május hó 1. napja előtt bekövetkezett, úgy a továbbiakban nincs törvényes lehetőség a büntetés végrehajtására. Ha azonban a közérdekű munka és a pénzbüntetés végrehajthatóságának elévülése 2010. május 1. napjáig nem következett be, e büntetések elévülési ideje öt év.

²⁸ A 2/2013. évi Büntető jogegységi határozat indokolásának III. pontja

A Bv. tv. 2015. január 1-én bekövetkező hatálybalépésével sem tisztázódott a helyzet. A jogalkotó továbbra sem alkalmazta azon méltányossági elemeket a pénzbüntetés tekintetében, mint amit az elzárás és a közérdekű munka esetében. A Bv. tv. - már fentebb kifejtett - 279. § c) pontjában és a 289. § d) pontjában rögzített „kedvezmények” elmaradtak a pénzbüntetés tekintetében.

A jogalkotó eleget téve kötelezettségének 2018. január 1-től módosította a Bv. tv. vonatkozó rendelkezéseit. A Bv. tv. 65/A. §-ával bevezetésre került a pénzbüntetés végrehajthatósága megszűnésének megállapításáról szóló rendelkezés. Ennek értelmében az (1) bekezdés kimondja, hogy a büntetés-végrehajtási bíró hivatalból vagy a bv. intézet előterjesztésére a Bv. tv. 293/A. § (1) bekezdésében meghatározott ok fennállása esetén, az iratok alapján megállapítja a pénzbüntetés végrehajthatósága megszűnését. Az eljárásnak az elítélt vagy védője kérelmére is helye van. A (2) bekezdés alapján az eljárást annak a törvényszéknek a gazdasági hivatala szerint illetékes büntetés-végrehajtási bíró folytatja le, amely a pénzbüntetés végrehajtása érdekében intézkedett. Ha az elítélt fogva van, az eljárást a fogvatartás helye szerint illetékes büntetés-végrehajtási bíró folytatja le. A (3) bekezdés alapján a bűnügyi költséget az állam viseli.

A Bv. tv. 293/A. § (1) bekezdése alapján a pénzbüntetés vagy annak hátralévő része nem hajtható végre, ha az ítélet jogerőre emelkedése után az elítélt öt évet vagy azt meghaladó időt töltött szabadságvesztésben vagy előzetes letartóztatásban. Ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdés alapján az (1) bekezdés szerinti időtartamba nem számítható be annak a szabadságvesztésnek a tartama, amely mellett a pénzbüntetést kiszabták.

Az új jogszabályhelyek beiktatásával a Bv. tv. 14. § (5) bekezdésének módosítására nem volt szükség. Ennek értelmében „a szabadságvesztés és a kényszerintézkedés foganatosítása az elzárás, a közérdekű munka, a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés, a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés és a javítóintézeti nevelés végrehajtását megszakítja. A javítóintézeti nevelés foganatosítása az elzárás és a közérdekű munka végrehajtását megszakítja. Az elzárás foganatosítása a közérdekű munka végrehajtását megszakítja. Az elzárás, a közérdekű munka, a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés és a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtása az értesítőlapoknak a végrehajtásért felelős szervhez érkezésének sorrendjében történik.”

Az új szabályozással a jogalkotó lehetővé tette - az elzáráshoz és a közérdekű munkabüntetéshez hasonlóan - hogy a büntetést kiszabó határozat meghozatalát követően, ha az elítélt öt évet vagy azt meghaladó időt töltött szabadságvesztésben vagy előzetes letartóztatásban, ne lehessen azt végrehajtani. Számos esetben maga a büntetés-végrehajtási intézet indítványozta az elévülés megállapítását az átváltoztatott pénzbüntetés végrehajthatósága tekintetében, ugyanis az átváltoztatott közérdekű munka esetében alkalmazott szabályokat az átváltoztatott pénzbüntetés esetében is adottnak vélte alkalmazni. Az új rendelkezés bevezetésével azonban a kérdés egyértelművé vált. Ezáltal a jogalkotó a pénzbüntetéssel sújtott elítélteket sem tartotta határozatlan ideig bizonytalanságban a végrehajtást illetően.